

ANTIFAŠIZAM JE DIO USTAVA

Na svečanosti povodom 75. obljetnice oslobođenja sjeverozapadne Hrvatske kod Spomenika revolucije naroda Moslavine, ZORAN MILANOVIĆ, predsjednik Republike Hrvatske, među inim je istaknuo i da antifašizam nije slučajno uvršten u Ustav

Korona kriza reducirala je i odgodila planirane antifašističke skupove. Tako je u Podgariću polaganjem vijenaca podno Spomenika revolucije naroda Moslavine (djelo kipara Dušana Džamonje), upriličen skup u povodu 75. obljetnice oslobođenja sjeverozapadne Hrvatske u organizaciji SABA Republike Hrvatske. Na svečanosti su, među ostalima, bili i bivši predsjednik Republike Hrvatske STJEPAN MESIĆ, saborski zastupnik i agilni član Antifašističke lige Hrvatske VILI MATULA, saborska zastupnica i aktivna članica Saveza antifašističkih boraca i antifšista RH Ivana Posavec Krivec, te poklonici antifašizma.

„Aktualna Vlada pokazuje puno više razumijevanja i takta za neke stvari od vlada koje su joj prethodile. Danas ovdje obilježavamo 75 godina od jedne od najvećih pobjeda nad zlom. Jedna strana odabrala je pravi put, druga stranputicu. Naša strana dobila je rat i zemlju koja počiva na antifašizmu“, poručio je ZORAN MILANOVIĆ, predsjednik Republike Hrvatske. Istaknuo je i da antifašizam nije slučajno uvršten u Ustav. „Ustav je akt političke volje i svijesti čitave politike, a 1990. godine nije bilo nikakve dileme oko toga hoće li antifašizam ući u Ustav. Antifašizam je dio Ustava, a nije pao s kruške, tako da je svako negiranje antifašizma 30 godina kasnije, jednostavno komično“, naglasio je predsjednik Milanović.

FRANJO HABULIN, predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, okupljenima je rekao da je područje Moslavine od samog početka Drugog svjetskog rata bilo od izuzetne strateške važnosti. „Antifašistička borba iznjedrila je najveće demokratske vrijednosti, a današnja Hrvatska izvojevana je i sačuvana u granicama AVNOJ-a. Europa u kojoj danas živimo, također je izgrađena na temeljima antifašističke borbe“, naglasio je Habulin.

DAMIR BAJŠ, bjelovarsko-bilogorski župan, pozdravljajući nazočne kazao je kako je „antifašizam konstanta hrvatske politike i nešto što ne možemo promijeniti i čega se ne možemo i niti bismo se trebali odreći“.

Da je područje Moslavine od samog početka Drugog svjetskog rata bilo od izuzetne strateške

važnosti, kako je naglasio Franjo Habulin - nije sporno. Podsjetimo, nositelji borbe protiv nasilja i nepravde uoči Drugog svjetskog rata u Moslavini bili su bivši ratnici na Istočnom frontu u Prvom svjetskom ratu i sudionici Oktobarske revolucije, a kasnije i borci Španjolskog građanskog rata: Mate Žanić, Petar Prica, Josip Kezele, Alojz Vulinac, Tome Buden, Ankica Kežman, Franjo Šurlan, Andrija Lustig, Valent Bolta i mnogi drugi, koji su prenoseći svoja bogata revolucionarna iskustva doprinijeli razvoju ustanka u Moslavini. Već na sam dan napada na Kraljevinu Jugoslaviju, 5. i 6. travnja 1941. godine, održano je u Gornjem Šarampovu kod Ivanić Grada partijsko savjetovanje za Moslavinu. Na tom skupu smjernice za daljnje akcije dali su članovi CK KPJ Josip Kraš i Stjepan Kendel Sijedi. U svibnju je na teren Moslavine stigao prekaljeni revolucionar dr. Pavle Gregorić, koji je iz svoje ilegalne baze, zvane „Jama“, u mlinu bogumila Vojačeka rukovodio pripremanje za dizanje oružanog otpora. Valja posebno istaknuti i neprocjenjiv doprinos Kasima Čehaića Turčina, sekretara OK KPH Bjelovar u organizaciji ustanka.

Tijekom lipnja formiraju se prve borbene grupe, izvode se diverzantske akcije, prikuplja se oružje. U selu Križicu kod Ivanske osnovana je prva Moslavačka oružana grupa (2. kolovoza 1941.), na čelu s Kasimom Čehaićem Turčinom. Već 5. kolovoza slijedi vatreno krštenje u sukobu sa žandarima kod Carevgrada. Tom prilikom, od zadobijenih rana umire omladinac Franjo Horvatić.

Ustanak na području Moslavine nije odmah bio masovan. Prije svega zbog politike „čekanja“ koju je vodstvo HSS-a provodilo među seljačkim masama. Blizina Zagreba i ustaških uporišta u Kutini, Garešnici, Čazmi i Bjelovaru te važnih komunikacija bili su ozbiljna zapreka širenju ustanka. Početkom jeseni 1941. godine osnivaju se odbori NOR-a, a 10. listopada od komunista Banove Jaruge formiran je odred „Matija Gubec“. Početkom prosinca osnivaju se prve partizanske grupe garešničkog i čazmanskog područja koje će se 21. prosinca na Kopčić brdu spojiti i formirati odred „Sloga“, u spomen na poginulog sekretara OK Čazma Alojza Vulinca. Od odreda „Sloga“ koji je ojačan novim borcima, 27. siječnja 1942. godine formirana je partizanska četa „Kasim Čehaić“, u spomen na u međuvremenu strijeljanog sekretara OK KPH Bjelovar. Istog dana izvršena je prva veća oružana akcija neprijatelja na Moslavačku goru. Malobrojne partizanske snage odnijele su pobjedu koja je odjeknula među narodom ovog kraja. Bitka na Humci i partizanski uspjeh imali su veliki moralni značaj za širenje ustanka i suzbijanje ustaške propagande.

U kolovozu 1942. godine formiran je Moslavački partizanski bataljun, koji uz sudjelovanje banijskih i slavonskih partizanskih jedinica, usješno izvodi akciju na naftne izvore na Gojilu. Od većih akcija partizana Moslavine tijekom 1942. godine valja spomenuti i uništenje ustaškog uporišta Španovica. U listopadu formiran je u Bijeloj (Slavonija) Moslavački odred u čijem sastavu su bila 374 borca (komandant Marijan Cvetković). Posebno uspješna bila je tzv. Čazmanska operacija od 28. do 30. studenog 1943. godine, kad je Čazma oslobođena.

Početakom 1944. godine (19. siječnja) formiraju se 33. divizija i Deseti korpus zagrebački. Od moslavačkih bataljuna je formirana i Druga moslavačka brigada (33. divizije) i Treća moslavačka brigada, kasnije nazvana brigada „Nikola Demonja“.

U toku NOR-a u Moslavini su formirane tri brigade i Moslavački partizanski odred. Partizanske jedinice s područja Moslavine uspješno su borbeno djelovale samostalno i u sklopu 33. divizije i 10. korpusa zagrebačkog na području sjeverozapadne Hrvatske.

Bojan **Mirosavljev**